

Relatievorming

van

twintigers

Centraal Bureau
voor de Statistiek

Relatievorming

van

twintigers

Verklaring van tekens

.	Gegevens ontbreken
*	Voorlopig cijfer
**	Nader voorlopig cijfer
x	Geheim
-	Nihil
-	(Indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	Het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
Niets (blank)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2014-2015	2014 tot en met 2015
2014/2015	Het gemiddelde over de jaren 2014 tot en met 2015
2014/'15	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2014 en eindigend in 2015
2012/'13-2014/'15	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2012/'13 tot en met 2014/'15

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
Studio BCO, Den Haag

Ontwerp
Edenspiekermann

Inlichtingen
Tel. 088 570 70 70, fax 070 337 59 94
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen, 2015.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.

Inhoud

- 1. Inleiding 4**

- 2. Van ouderlijk huis naar zelfstandigheid 6**
  - 2.1 Begin twintig en het huis uit 7
  - 2.2 Trouwen en kinderen krijgen meer iets voor eind twintig 7

- 3. Relatie- en gezinsvorming van twintigers toen en nu 9**
  - 3.1 Minder vaak een vaste relatie 10
  - 3.2 Vaker (een tijdje) alleen 11
  - 3.3 Leeftijd kinderen krijgen nauwelijks veranderd 12
  - 3.4 Wensen voor de toekomst onveranderd 13

- 4. Andere twintigers, andere keuzes 15**
  - 4.1 Wel of niet een samenwoningrelatie 16
  - 4.2 Wel of geen kinderen 18

- 5. Conclusie 21**
  - Referenties 23
  - Medewerkers 24

1.

Inleiding

De laatste decennia is er veel veranderd in de levenslopen van opeenvolgende generaties. Vanaf midden jaren zestig zijn mensen steeds vaker ongehuwd gaan samenwonen, werden huwelijken uitgesteld en eindigden relaties steeds vaker in een scheiding. Ook het krijgen van kinderen wordt nu veel vaker dan toen uit- of zelfs afgesteld (Van Gaalen, de Vries, Arts en Harmsen, 2013; Van Maarseveen en Harmsen, 2011). Al met al ligt het pad van relatie- en gezinsvorming tegenwoordig veel minder vast dan voorheen en zijn er meer keuzemogelijkheden. Twintigers staan nog aan het begin van dit pad en moeten hun weg daarin gaan vinden. Die weg wordt niet alleen bepaald door de eigen wensen, maar ook door externe factoren. Het is bijvoorbeeld maar de vraag of je de juiste partner tegenkomt, en in economisch mindere tijden kan het moeilijker zijn om een passend huis te vinden of voor een voldoende inkomen te zorgen. Dit kan leiden tot uitstel van samenwonen of kinderen krijgen, maar het zou ook kunnen dat de huidige twintigers besluiten om niet meer te wachten op de ideale situatie en juist weer op jongere leeftijd beginnen aan relaties en kinderen.

In dit artikel vergelijken we de huidige twintigers met die van tien jaar geleden. We gaan na of zij andere keuzes maken als het gaat om relaties en het krijgen van kinderen en of zij daar andere verwachtingen van hebben. We kijken daarbij niet alleen naar de groep twintigers als geheel, maar ook naar verschillende groepen daarbinnen, zoals jongens en meisjes, hoog- en laagopgeleiden en autochtone en allochtone twintigers. Daarnaast brengen we hun keuzes in verband met hun sociaal-economische positie en hun arbeidsmarktsituatie. Ook die kunnen immers van invloed zijn op de beslissing om samen te wonen, te trouwen of aan kinderen te beginnen. Juist op dat punt is er in de afgelopen tien jaar veel veranderd. We beginnen echter met een beschrijving van de situatie van de huidige twintigers. Op welke leeftijd wonen zij samen? Wanneer gaan ze het huis uit? En op welke leeftijd beginnen zij aan kinderen?

Naast dit artikel bestaan drie verwante artikelen over twintigers: [Het dynamische leven van twintigers](#), [Het werkende leven van twintigers](#) en [De leefomgeving van twintigers](#).

2.

Van

ouderlijk huis

naar

zelfstandigheid

2.1 Begin twintig en het huis uit

Tussen de twintig en dertig verandert er veel in het leven van jongeren. In die periode verlaten de meesten het ouderlijk huis en gaan zelfstandig wonen, al dan niet met een partner. Begin 2013 was een derde met 20 jaar het huis uit, en op 22-jarige leeftijd woonde ongeveer de helft niet meer bij hun ouders. Lopen twintigers tegen de dertig dan wonen ze doorgaans zelfstandig; ongeveer tien procent woont op die leeftijd nog thuis.

Veerle (28 jaar): 'Toen ik 20 was ben ik naar Rotterdam verhuisd. Ik ging daar studeren. Daarnaast wilde ik ook wel het huis uit. Ik wilde gewoon op kamers. Dat je gewoon lekker alles zelf kan beslissen. En ik denk wel achteraf gezien dat mijn beeld een beetje onrealistisch was want je moet natuurlijk ook gewoon hard studeren.'

2.2 Trouwen en kinderen krijgen meer iets voor eind twintig

Van de jongsten die het huis uit zijn wonen de meeste alleen. Met de leeftijd neemt het aandeel dat samenwoont echter toe. Begin 2013 woonde bijvoorbeeld rond hun 27ste de helft samen met een partner. Dit zijn eerst nog vooral ongehuwd samenwoners, maar naarmate twintigers ouder zijn, neemt het aandeel dat getrouwd is toe. Tegen de dertig woont 60 procent samen met een partner. Een deel van de twintigers is op dat moment echter alweer gescheiden. Het aandeel dat op zijn 29ste ooit heeft samengewoond, is dan ook groter, bijna 80 procent.

Net als trouwen gaat ook het krijgen van kinderen pas spelen bij de oudere twintigers. Van de twintigjarigen heeft nog maar iets meer dan een procent één of meer kinderen, rond de 25 heeft zo'n tien procent kinderen, en tegen de 30 is een derde aan kinderen begonnen. Onder oudere twintigers neemt het aantal alleenstaande ouders ook toe. Met 29 jaar woont 3 procent zonder partner maar met kind(eren).

2.2.1 Twintigers naar plaats in het huishouden en leeftijd, situatie op 1 januari 2013

3.

Relatie- en

gezinsvorming

van twintigers

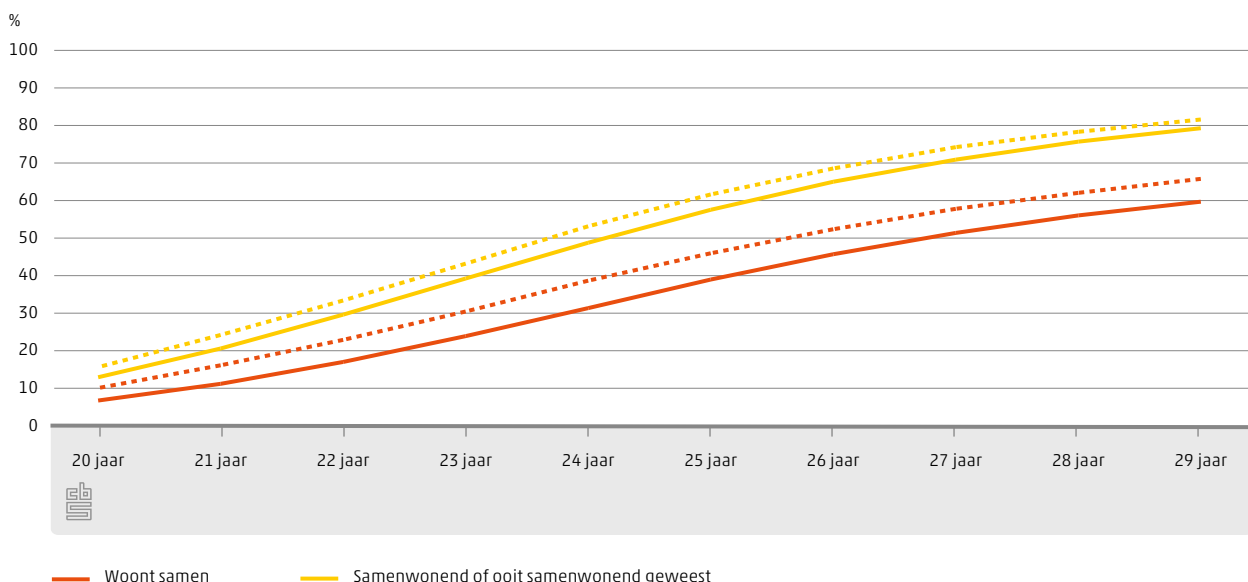
toen en nu

3.1 Minder vaak een vaste relatie

Uit het artikel [Het dynamische leven van twintigers](#) komt naar voren dat de huidige twintigers zich op latere leeftijd dan tien jaar geleden in situaties bevinden waarin ze zich hebben vastgelegd of waarin ze zijn vastgelegd. Ze volgen vaker en langer onderwijs, hebben vaker een flexibel arbeidscontract en later een vaste baan, en als ze zelfstandig wonen hebben ze minder vaak een koopwoning. Ook aan een partner binden ze zich minder vaak en minder snel. Figuur 3.1.1 laat zien dat het aandeel twintigers dat begin 2013 samenwoont met een partner lager is dan begin 2003. Op alle leeftijden zijn er in 2013 minder samenwonende twintigers. In totaal woont van de huidige twintigers 34 procent samen tegenover 41 procent toen. Ook het aandeel dat ooit heeft samengewoond ligt nu wat lager dan tien jaar terug. Deze trend naar minder samenwonen is al langer gaande (Van Gaalen 2014; Van Gaalen et al, 2013; Harmsen, 2008) en zet onder de huidige twintigers dus verder door.

Twintigers van nu hebben niet alleen minder vaak een partner met wie ze samenwonen, maar hebben deze relatie ook minder vaak bezegeld met een huwelijk. Begin 2013 was een derde van de samenwoners getrouwd, begin 2003 was dat twee vijfde. Ook deze trend is al langer gaande, vanaf de jaren zeventig loopt het aandeel dat huwt terug. Samenwoonrelaties zijn doorgaans minder bestendig, ze eindigen vaker in een scheiding dan huwelijken (Latten, 2004). Ook voor de huidige twintigers gaat dit op. Daardoor verschilt het aandeel dat ooit heeft samengewoond minder van 2003 dan het aandeel dat nog wel samenwoont.

3.1.1 Twintigers die samenwonen of ooit hebben samengewoond naar leeftijd, situatie op 1 januari 2003 (gestippeld) en 2013

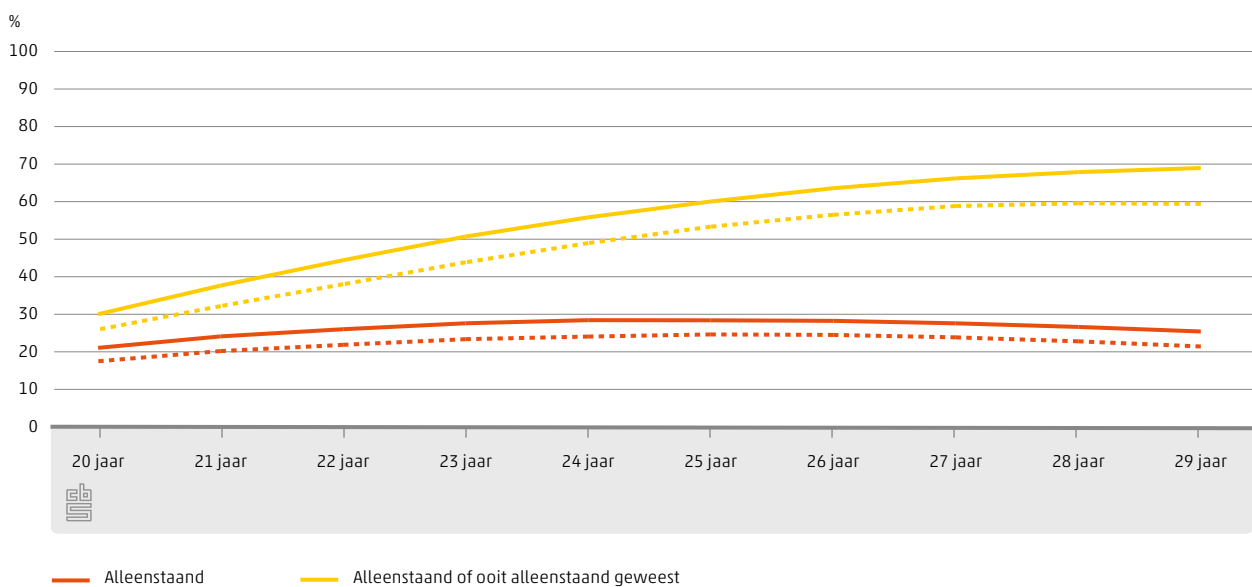
Dat twintigers minder vaak samenwonen betekent niet dat zij ook minder vaak een partner hebben. Een relatie kun je immers ook hebben zonder samen te wonen. Het aandeel twintigers dat een relatie heeft maar niet samenwoont, is in de afgelopen 10 jaar echter niet toegenomen; zowel in 2003 als in 2013 had ruim een kwart een dergelijke relatie.

De meeste van hen willen in de toekomst nog wel samenwonen of trouwen. Het aandeel dat ook in de toekomst apart van de partner wil blijven wonen ligt op zo'n 3 tot 4 procent, een vergelijkbaar aandeel als in 2003.

3.2 Vaker (een tijdje) alleen

In plaats van samen te wonen, blijven twintigers van nu wat langer bij hun ouders of wonen ze vaker alleen. Was begin 2003 nog 24 procent van de twintigers alleenstaand, begin 2013 was dat 28 procent. Ook het aandeel dat ooit alleen heeft gewoond is groter dan toen, met 53 versus 47 procent. Het aandeel alleenstaanden loopt al langer op, ook onder twintigers. Dit komt niet alleen doordat er minder mensen gaan samenwonen, maar ook doordat meer mensen eerst een tijdje alleen wonen voordat ze gaan samenwonen met een partner (Harmsen, 2008). Het aandeel twintigers dat na scheiding (weer) alleen gaat wonen, lijkt in de afgelopen tien jaar niet te zijn toegenomen.

3.2.1 Alleenstaand(e ouder) of ooit alleenstaand geweest naar leeftijd, situatie op 1 januari 2003 (gestippeld) en 2013

Ufuk (26 jaar): 'Ik denk dat het hebben van een kind en een relatie je niet echt hoeft te beperken in je mogelijkheden. Anders dan toen ik begin twintig was denk ik nu dat je toch wel een hoge mate van die vrijheid kan behouden met het hebben van kinderen en een relatie.'

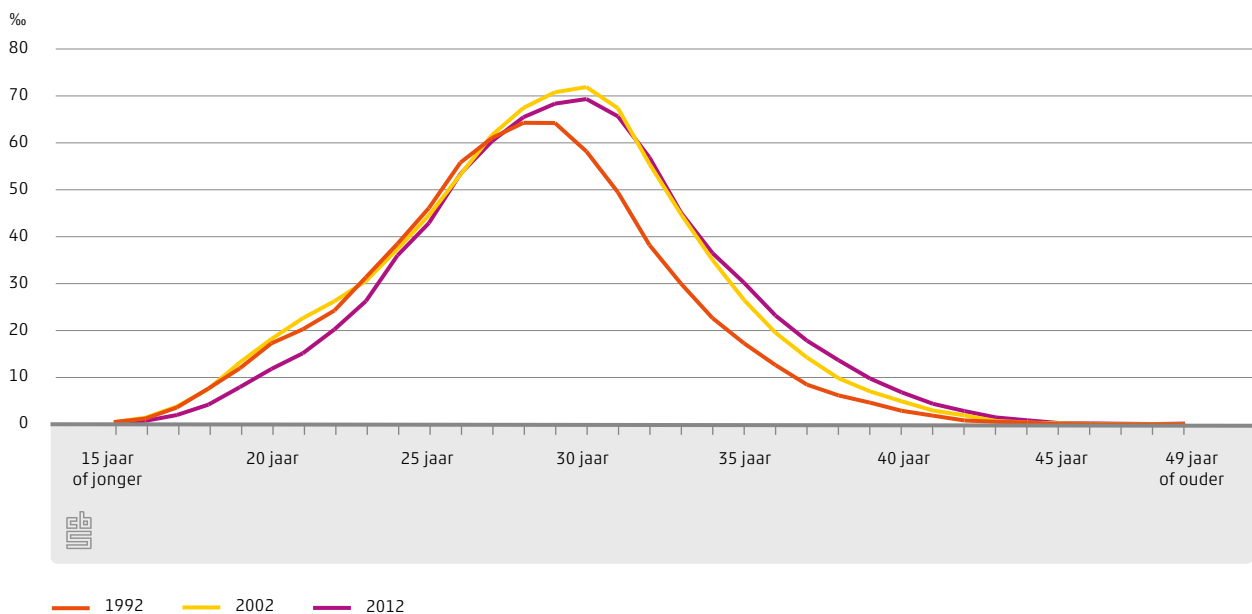

De huishoudensprognose (2013–2016) gaat er vanuit dat de stijging in het aandeel alleenstaande twintigers in de toekomst verder doorzet, maar ook dat het aandeel dat samenwoont weer wat zal toenemen als de economie aantrekt. Onder betere economische omstandigheden zullen jongeren weer sneller het huis uit gaan en dus ook weer vaker alleen of samen met een partner gaan wonen (Van Duin, Nicolaas en van der Gaag, 2013). Het is echter ook mogelijk dat twintigers van nu er om andere redenen minder vaak voor kiezen om samen te gaan wonen, bijvoorbeeld omdat ze liever hun zelfstandigheid willen behouden. Op dit moment is nog niet duidelijk of de ontwikkelingen vooral zijn ingegeven door de omstandigheden of dat er eerder sprake is van een bewuste keuze.

3.3 Leeftijd kinderen krijgen nauwelijks veranderd

De gemiddelde leeftijd waarop mensen hun eerste kind krijgen ligt al sinds het begin van deze eeuw op iets meer dan 29 jaar voor vrouwen en ongeveer 32 jaar voor mannen. De meeste vrouwen krijgen rond hun dertigste hun eerste kind. In de afgelopen tien jaar hebben zich hier geen grote veranderingen meer in voorgedaan, al is het aandeel vrouwen dat rond deze leeftijd een kind krijgt in 10 jaar tijd wat gedaald. Twintigers krijgen op het moment wat minder vaak al voor hun 25ste hun eerste kind. Dit lijkt vooral te maken te hebben met de economische crisis. Het aantal vrouwen in de vruchtbare leeftijd is namelijk niet gedaald, net zo min als het aantal geboorten bij oudere vrouwen die minder ruimte hebben om uit te stellen (Loozen, de Graaf en Harmsen, 2013). Daarnaast speelt mogelijk een rol dat niet-westers allochtone vrouwen tegenwoordig later aan kinderen beginnen dan tien jaar geleden en dat zij meer zijn gaan lijken op autochtonen.

3.3.1 Aandeel vrouwen dat een eerste kind kreeg naar leeftijd, 1992, 2002 en 2012

3.4 Wensen voor de toekomst onveranderd

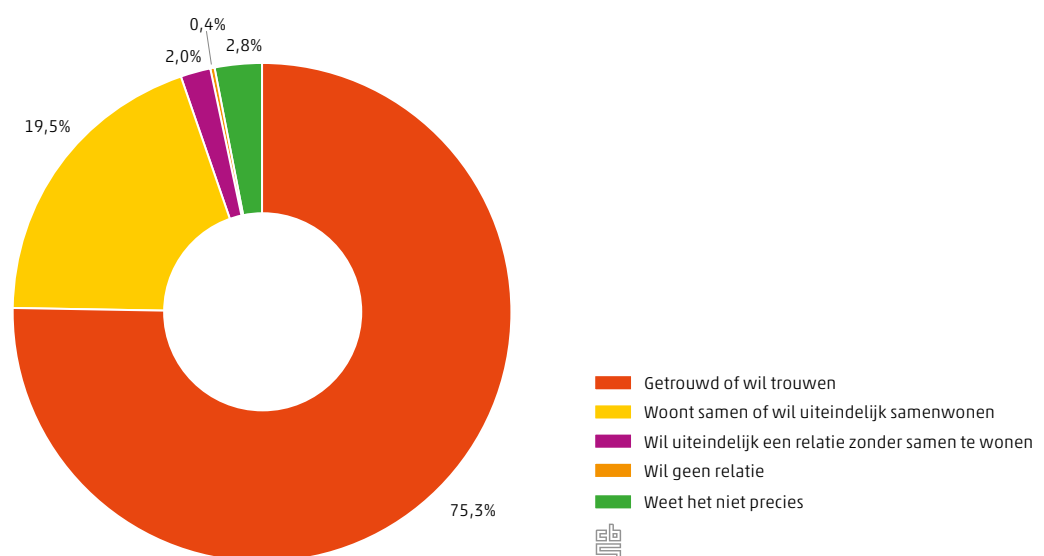
Hoewel twintigers van nu minder vaak een vaste verbintenis met een partner aangaan, is dit niet wat ze op de langere termijn wensen. Hun verwachtingen van relaties zijn vrijwel niet veranderd in vergelijking met die van eerdere twintigers. Nog steeds willen zij uiteindelijk het liefst een relatie, het aandeel dat alleen wil blijven is klein (minder dan 1 procent). De overgrote meerderheid wil uiteindelijk trouwen: driekwart is al getrouwd of ziet zichzelf in de toekomst het huwelijksbootje instappen. Ongeveer een vijfde verwacht uiteindelijk ongehuwd samen te wonen. In 2003 hadden de toenmalige twintigers een vergelijkbaar beeld voor ogen. Deze wensen komen niet altijd uit, begin 2013 waren de twintigers van 2003 tussen de dertig en de veertig. Op die leeftijd is ongeveer de helft getrouwd en woont een kwart samen. Redenen voor samenwonende twintigers om te trouwen zijn vooral het bevestigen van de relatie en de (toekomstige) kinderen.

Macy (20 jaar): 'Als je geen relatie hebt dan heb je meer vrijheid, maar de gezelligheid en het bij elkaar zijn zou ik dan wel missen. Ik houd toch wel van iemand tegen me aan houden. Bij iemand zijn. Ik heb gewoon behoefte aan een vaste relatie.'

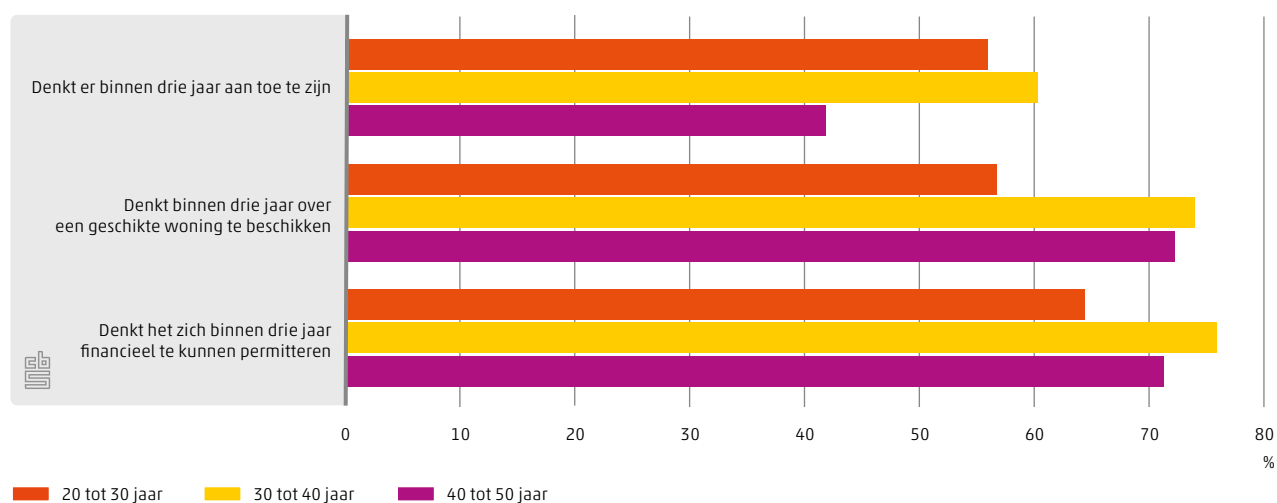

3.4.1 Verwachtingen van twintigers over relatievorming, 2013

Van de twintigers die nog niet samenwonen verwacht ruim de helft daar binnen 3 jaar aan toe te zijn, degenen die al een relatie hebben denken dit vaker (bijna drie kwart) dan degenen die nu nog geen relatie hebben (twee vijfde). Bijna twee derde denkt het zich ook financieel te kunnen permitteren, een ruime helft (57 procent) verwacht binnen 3 jaar een geschikte woning te hebben. Twintigers hebben vooral in dat laatste wat minder vertrouwen dan oudere niet-samenwonenden. Het is echter niet duidelijk of zij de moeilijke woningmarkt als een belemmering zien om samen te wonen. Hierover zijn ook geen vergelijkbare cijfers van 2003 beschikbaar, waardoor we niet kunnen stellen dat de huidige woningmarkt de reden is dat twintigers nu minder vaak samenwonen dan tien jaar geleden.

3.4.2 Verwachtingen over samenwonen naar leeftijd, 2013

Ook de verwachtingen die twintigers hebben van samenwonen kunnen reden zijn om dat (nog) niet te doen. De meeste verwachten dat samenwonen tot veranderingen leidt, het vaakst in de hoeveelheid geld die ze uit kunnen geven (65 procent). Daarvan denkt ongeveer de helft dat dit minder wordt, de andere helft juist dat dit meer wordt. Verder verwacht ruim de helft veranderingen in de mate waarin ze vrij zullen zijn om te doen wat ze willen. Meestal denken ze dat hun vrijheid kleiner zal zijn. Ruim 40 procent denkt dat de mogelijkheden om doelen te realiseren veranderen. Meestal denken twintigers dat dit beter wordt. Niet-samenwoners van boven de twintig verwachten wat minder vaak dat er iets zal veranderen als ze dat wel zouden gaan doen. Voor hen is vooral geld minder vaak een probleem. Zij denken eerder dat er in de mate van vrijheid veranderingen zullen optreden.

In de kinderwensen is er eveneens weinig veranderd. De meeste twintigers, zo'n 85 procent, verwachten kinderen te krijgen of hebben ze al. Een kleine 5 procent denkt kinderloos te blijven, ongeveer een op de tien weet het nog niet precies. Voor ruim 55 procent van degenen die een idee hebben van het aantal kinderen dat ze zouden willen hebben, zijn twee kinderen nog altijd het ideaal. Bijna een kwart wil er meer en bijna 15 procent vindt 1 kind voldoende. Gemiddeld verwachten twintigers ongeveer twee kinderen te krijgen.

4.

Anderere twintigers,

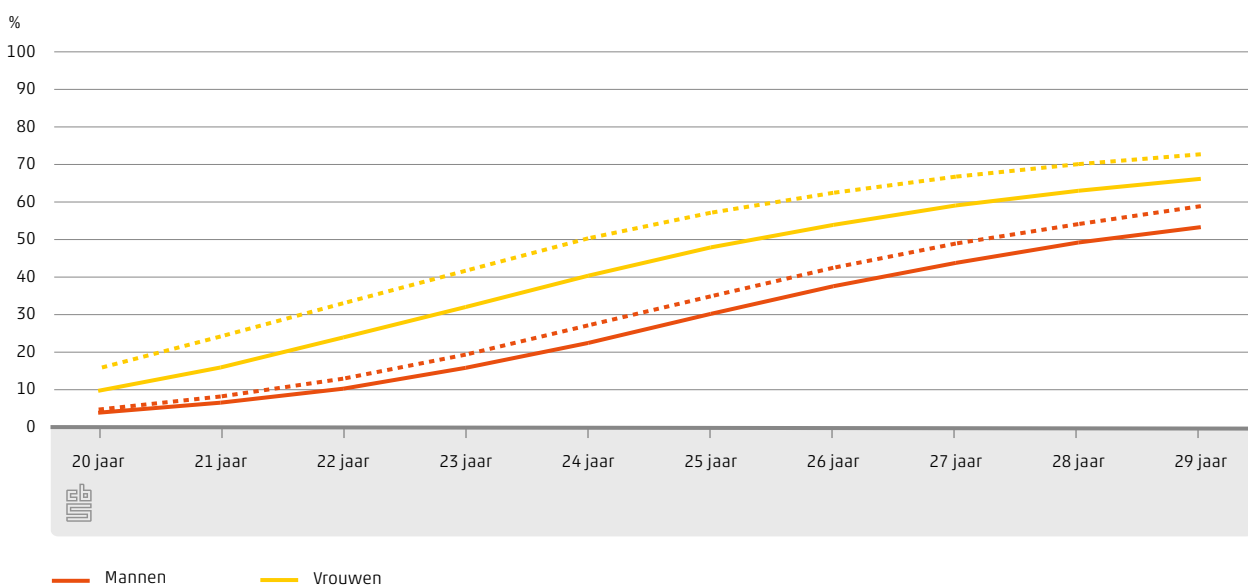
andere keuzes

4.1 Wel of niet een samenwoonrelatie

Niet alle twintigers volgen hetzelfde pad naar relatie- en gezinsvorming. Zo wonen vrouwen over het algemeen eerder zelfstandig dan mannen, doen allochtonen dat op jongere leeftijd dan autochtonen, maken hoog- en laagopgeleiden andere keuzes en zijn jongeren die nog naar school gaan of studeren er doorgaans minder aan toe om zich te settelen dan degenen die klaar zijn met hun opleiding. Is de opleiding afgerond, dan maakt het ook uit of twintigers een vaste baan of een flexibel contract hebben en of zij afhankelijk zijn van een uitkering: onder jongeren met een vaste baan is het aandeel samenwoners groter dan bij degenen met een uitkering of een flexibele arbeidscontract. De ontwikkelingen naar minder samenwonen en vaker alleen wonen hebben er deels mee te maken dat de groep twintigers er tien jaar geleden in deze opzichten anders uit zag: zij volgden toen minder vaak onderwijs en waren daar eerder mee klaar, hadden op jongere leeftijd een vaste baan en waren minder vaak hoogopgeleid. Het aandeel dat samenwoont is echter in vrijwel alle groepen afgenomen.

Sinds begin 2003 zijn zowel minder mannen als vrouwen voor hun dertigste gaan samenwonen. Het verschil is echter groter voor vrouwen, die daar wel nog altijd sneller mee zijn. Zo woonde van de vrouwen begin 2003 73 procent samen en had 88 procent dat ooit gedaan, begin 2013 was dat respectievelijk 66 procent en ruim 85 procent. Bij de mannen ging het om 59 procent versus 53 procent dat vlak voor hun dertigste samenwoonde, en 75 tegenover 73 procent dat ooit had samengewoond. Mannen wonen vooral vaker alleen en niet zozeer nog langer thuis, terwijl onder vrouwen alleen wonen en bij de ouders wonen allebei vaker voorkwamen ten opzichte van begin 2003.

4.1.1 Twintigers die samenwonen op 1 januari naar geslacht en leeftijd, 2003 (gestippeld) en 2013

Allochtonen, vooral van niet-westerse herkomst, woonden altijd al jonger zelfstandig dan autochtonen. Begin 2013 zijn de verschillen echter kleiner dan voorheen; in de afgelopen jaren zijn niet-westerse allochtonen in dit opzicht steeds meer op autochtone twintigers gaan lijken. Zij wonen nu langer thuis dan tien jaar geleden en wonen ook later en minder vaak samen dan toen. Alleen wonen doen jonge allochtone twintigers nog wel naar verhouding vaker dan autochtonen, maar vooral de jongsten beginnen hier nu later mee dan voorheen. Deze verschuivingen zijn vooral groot onder Turkse en Marokkaanse twintigers, Surinaamse twintigers leken ook begin 2003 al veel op autochtonen. De verschuivingen hebben deels met de samenstelling van deze groepen te maken. Niet-westerse allochtonen zijn nu bijvoorbeeld vaker dan toen van de tweede generatie, die meer op autochtonen lijken dan de eerste generatie. Ook zijn ze hoger opgeleid dan in 2003.

Bij westers allochtone twintigers is de samenstelling van de groep ook veranderd in de afgelopen jaren. Zij zijn nu vaker afkomstig uit Oost-Europa en zijn ook vaker van de eerste generatie. Een groter aandeel dan tien jaar geleden woont alleen, en een nog weer kleiner aandeel woont samen of bij hun ouders thuis.

Zolang jongeren nog met hun opleiding bezig zijn, zijn ze doorgaans niet zo toe aan een samenwoonrelatie. Studenten of scholieren van begin twintig wonen relatief vaak bij hun ouders, wat oudere studenten zijn juist naar verhouding vaak alleenstaand. Dat was begin 2003 zo en is ook in 2013 het geval. De verschillen tussen beide jaren zijn klein.

Justin (20 jaar): 'Ik had wel zo iets van: ik ben nu 18 en ik moet nu voor mijn toekomst kiezen. En dit duurt misschien nog een jaartje en dan slaan we allebei weer een andere weg in. Ik heb toen echt voor mijn toekomst gekozen. Ik wil mijn stage en studie perfect afronden en een vriendin, die kom ik vanzelf wel weer een keer tegen.'

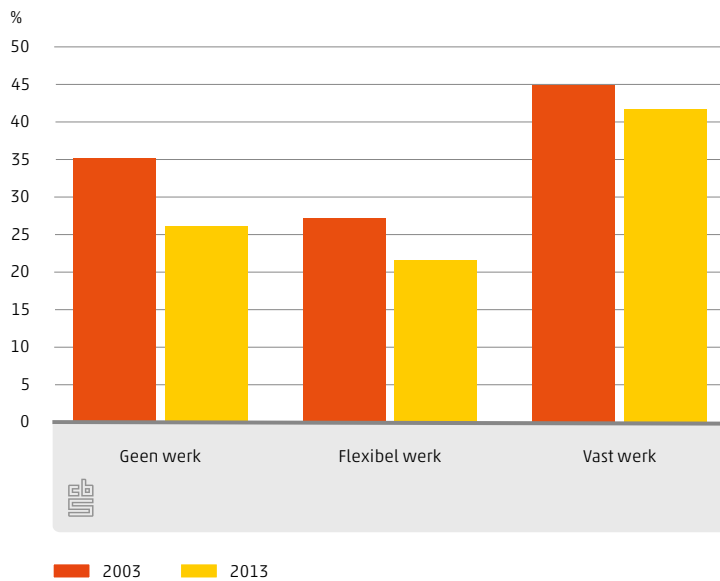

Binnen de onderwijsniveaus zijn de verschillen tussen de jaren groter. Voor de, nu grotere groep, hoogopgeleiden is er niet veel veranderd, maar van de lager en middelbaar opgeleiden woont nu een kleiner aandeel dan tien jaar geleden samen en een groter aandeel alleen. Door deze verschuivingen verschillen twintigers met verschillende onderwijsniveaus nu minder van elkaar in het moment waarop ze gaan samenwonen dan toen. Middelbaar opgeleiden zijn daarnaast naar verhouding vaker thuiswonend dan voorheen. Hetzelfde geldt voor de oudere laagopgeleiden, met name de mannen. Deze groep is nu kleiner en bestaat nu meer uit twintigers die relatief vaak geen baan, maar wel een uitkering hebben. Eerder werd al geconstateerd dat vooral laagopgeleide mannen zich steeds minder vastleggen in relaties en gezinsverbanden (Van Gaalen, 2014).

Van de twintigers met een baan hebben er meer een samenwoonrelatie dan van degenen die dat niet hebben, vooral als ze wat ouder zijn en als het om een vaste baan gaat.

Degenen zonder baan hadden ook begin 2003 al minder vaak een samenwoonrelatie, maar deze verschillen zijn in de afgelopen 10 jaar groter geworden. Bij de twintigers met een baan gaat het om een daling van 47 naar 43 procent, bij degenen zonder werk heeft begin 2013 ruim een kwart een samenwoonrelatie, tegenover 35 procent tien jaar daarvoor. In plaats daarvan wonen twintigers in deze groepen vaker alleen of nog thuis. Dit laatste geldt vooral voor degenen zonder werk of met een flexibel contract. Ook hier zijn het vooral de mannen met een uitkering of zonder inkomen die als ze tegen de dertig lopen minder vaak samenwonen dan tien jaar daarvoor. Twintigers met een flexibel contract wonen het minst vaak samen, dit zijn relatief vaak de wat jongere twintigers die soms ook nog studeren.

4.1.2 Twintigers die op 1 januari samenwonen naar arbeidsmarktpositie, 2003 en 2013

4.2 Wel of geen kinderen

In het moment waarop twintigers aan kinderen beginnen is minder veranderd dan in het al dan niet samenwonen. De verschillen tussen 2003 en 2013 hebben ook vooral te maken met de veranderde samenstelling van de groep. Vooral het opleidingsniveau speelt daarbij een rol. Hoogopgeleiden beginnen doorgaans later met kinderen dan middelbaar- en laagopgeleiden (Wobma en van Huis, 2012), omdat zij vaak langer studeren en dan minder toe zijn aan kinderen, maar mogelijk ook omdat zij na hun studie eerst tijd willen besteden aan hun beginnende carrière. De huidige twintigers zijn hoger opgeleid dan de twintigers van tien jaar geleden, waardoor van de groep twintigers als geheel een kleiner aandeel voor hun dertigste kinderen heeft.

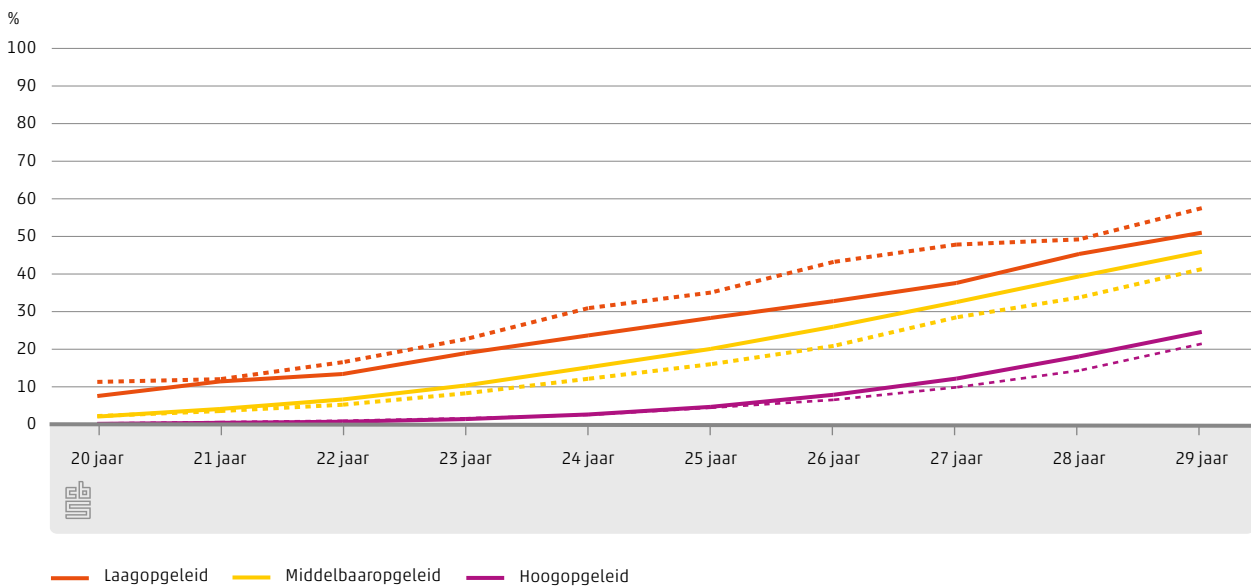

Raymond (20 jaar): 'Uiteraard is het leuk om dingen samen te doen maar ik denk dat ik dan beter aan het werk kan zijn. Carrière gaat voor. Maar dat zeg ik nu. Ik weet nog niet hoe het zal zijn als ik kinderen heb. Ze zeggen dat je daar een ander persoon van wordt.'

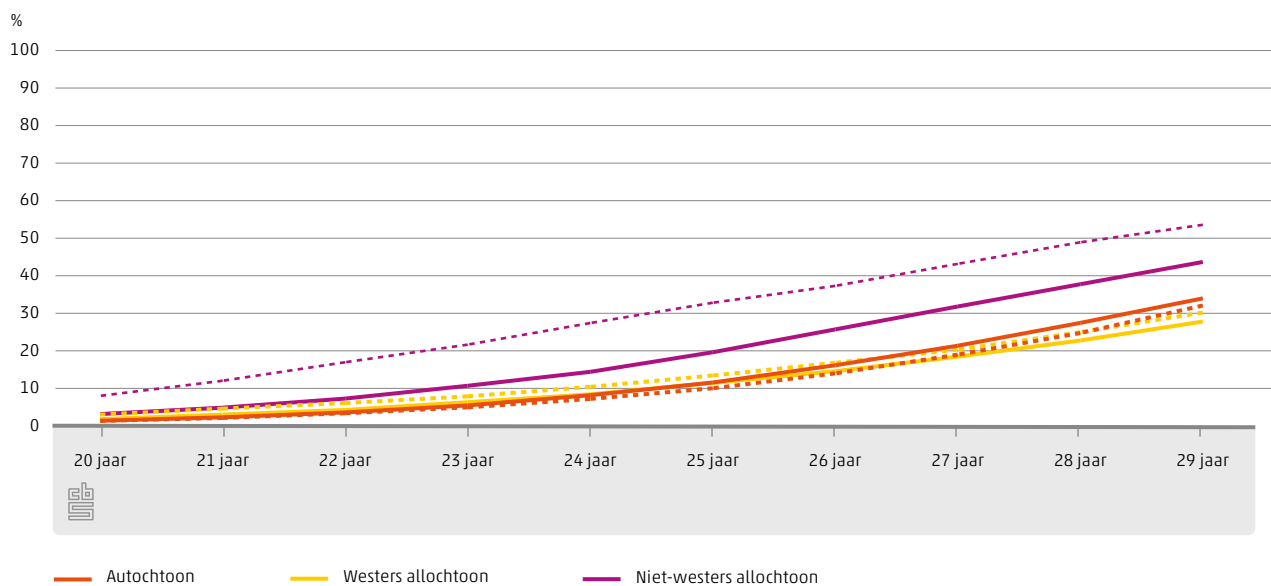
Binnen de opleidingsniveaus is er in de afgelopen tien jaar echter wel wat veranderd. De laagopgeleide twintigers van nu hebben bijvoorbeeld minder vaak al voor hun dertigste een kind dan toen. Onder de oudere hoog- en middelbaaropgeleiden is het aandeel met kinderen juist iets groter geworden.

4.2.1 Twintigers met kinderen op 1 januari naar leeftijd en hoogst behaald onderwijsniveau, 2003 (gestippeld) en 2013

Behalve laagopgeleiden zijn ook niet-westerse allochtonen nu later met kinderen. Het aandeel dat voor hun dertigste kinderen heeft, is tussen 2003 en 2013 flink gedaald. Autochtone twintigers krijgen daarentegen iets vaker dan tien jaar geleden een kind voor hun dertigste. De verschillen tussen twintigers van verschillende herkomstgroeperingen zijn daardoor in tien jaar tijd kleiner geworden. Ook niet-westerse allochtonen zijn nu later met kinderen. Het aandeel dat voor hun dertigste kinderen heeft, is tussen 2003 en 2013 flink gedaald. Net als bij samenwonen speelt hier mee dat zij hoger opgeleid zijn en vaker van de tweede generatie dan in 2003. Ook in het moment van kinderen krijgen lijken zij nu meer op autochtonen dan begin 2003.

4.2.2 Twintigers met kinderen op 1 januari naar leeftijd en herkomstgroepering, 2003 (gestippeld) en 2013

Ook onder twintigers zonder werk, met of zonder uitkering, is het aandeel met één of meer kinderen tussen 2003 en 2013 gedaald. Net als bij laagopgeleiden is het aandeel dat dat op jonge leeftijd al kinderen heeft wel groter dan onder degenen die werken of die studeren. Van de werkenden is het aandeel dat voor hun dertigste een kind krijgt juist iets toegenomen. Dat geldt vooral voor de twintigers met een vaste baan.

5.

Conclusie

De situatie van de huidige twintigers ligt minder vast dan tien jaar geleden. Niet alleen op het gebied van werk en wonen, maar ook als het gaat om relaties en kinderen krijgen. Van de huidige twintigers is het aandeel met een samenwoningrelatie kleiner dan dat van de twintigers van tien jaar geleden. In plaats daarvan zijn ze vaker alleenstaand of wonen ze langer bij hun ouders thuis. Bovendien is het aandeel dat getrouwd is kleiner. Daarnaast beginnen twintigers tegenwoordig wat later aan kinderen. Deze veranderingen hangen deels samen met de veranderde samenstelling van de groep twintigers als geheel: ze zijn wat jonger, de allochtone twintigers zijn vaker van de tweede generatie en de groep als geheel is hoger opgeleid. Daarnaast speelt een rol dat de arbeidsmarktsituatie van de huidige twintigers anders is. Ze hebben bijvoorbeeld vaker een flexibel arbeidscontract en studeren langer.

De trend naar minder samenwonen geldt voor vrijwel alle groepen twintigers: mannen en vrouwen, autochtonen en allochtonen, hoog- en laagopgeleiden, werkenden en niet-werkenden, mensen met een vast en flexibel contract. De verschuivingen zijn echter voor sommige groepen groter dan voor andere. Het aandeel samenwoners is bijvoorbeeld sterker gedaald onder degenen zonder baan of met een flexibel contract dan onder degenen die nog een vaste baan hebben. Ook onder laag en middelbaar opgeleiden en niet-westerse allochtonen zijn de verschillen groter dan voor hoogopgeleiden en autochtonen. Ook voor kinderen krijgen zijn de verschillen voor sommige groepen groter dan voor andere. Zo kregen laagopgeleiden minder vaak voor hun dertigste een kind, terwijl dit aandeel onder middelbaar- en hoogopgeleiden juist licht is toegenomen.

Waardoor deze verschuivingen komen, is niet met zekerheid te zeggen. De minder gunstige economische situatie van dit moment kan een rol spelen. Als het lastiger is om aan een vaste baan of een huis te komen, zullen jongeren langer thuis blijven wonen en minder snel gaan samenwonen. Ook het krijgen van kinderen wordt dan uitgesteld. Tegelijk kan echter spelen dat jongeren van nu individualistischer en flexibeler zijn en er daarom vaker een voorkeur voor hebben om niet samen te wonen.

Veerle (28 jaar): 'Ik weet niet of ik nog meer kinderen wil. Het ligt eraan hoe het allemaal loopt. Er spelen een hoop praktische zaken mee, zoals of ons huis en onze auto een gezinsuitbreiding wel aankunnen. Het moet ook financieel haalbaar zijn, dat gezin. Uiteindelijk wil ik wel meer kinderen, drie of vier denk ik. Zo zie ik het al heel lang voor me.'

Referenties

Duin, C. van, H. Nicolaas en N. van der Gaag (2013). Bevolkingsprognose 2012-2060: veronderstellingen migratie. *Bevolkingstrends*. December 2013.

Gaalen, R. van (2014). Veranderingen in relatie en gezinsvorming van Generatie X naar Y. Demografische profielen van 30-jarigen naar geslacht en opleidingsniveau. *Sociaaleconomische trends*. Juli 2014.

Gaalen R. van, en J. de Vries, K. Arts en C. Harmsen (2013). Perspectief op veranderde levenslopen: leven, leren en werken naar geboortegeneratie. *Sociaaleconomische trends*. Oktober 2013.

Harmsen, C. (2008). Ontwikkelingen in de huishoudensdynamiek sinds 1971. *Bevolkingstrends*, 56(1), p 44-54.

Latten, J. (2004). Trends in samenwonen en trouwen. De schone schijn van burgerlijke staat. *Bevolkingstrends*, 4e kwartaal, p 46-60.

Loozen, S., A. de Graaf en C. Harmsen (2013). Geboorten gedaald tot niveau begin jaren tachtig. *CBS webmagazine*, dd. 15 juli 2013.

Maarseveen, J. van en C. Harmsen (2011). Demografische levensloop van babyboomers: terugblik en perspectief. *Bevolkingstrends*, p 15-26.

Mooren, F. van der (2015). Het dynamische leven van twintigers.

Souren, M. (2015). Het werkende leven van twintigers.

Valk, J. van der (2015). De leefomgeving van twintigers.

Wobma, E. en M. van Huis (2012). Vruchtbaarheid van mannen en vrouwen naar opleidingsniveau. *Bevolkingstrends*.

Quotes zijn afkomstig uit diepte-interviews gedaan door de Nationale Jeugdraad (NJR) ten behoeve van deze publicatie.

Medewerkers

Auteurs

dr. S.M.M. te Riele
drs. C.N. Harmsen

Met medewerking van

J. Kruij, MSc (Nationale Jeugdraad (NJR))

Eindredactie

drs. L.H.M. Stroucken